

Pracownia Badań i Innowacji Społecznych **Stocznia**

Dialog z młodzieżą w praktyce UE. Formy, metody i ograniczenia

dr Marcin Sińczuch

Ośrodek Badań Młodzi,
Instytut Stosowanych Nauk Społecznych,
WSNSiR, Uniwersytet Warszawski

**Dialog z młodzieżą
w praktyce UE.
Formy, metody
i ograniczenia**

**FUNDACJA
IM. STEFANA BATOREGO**

Opracowanie powstało w ramach programu
Laboratorium Partycypacji Obywatelskiej
realizowanego przy wsparciu Fundacji im. Stefana Batorego.

STRESZCZENIE

W niniejszym artykule zaprezentowana została metoda dialogu usystematyzowanego (*structured dialogue*) prowadzonego w ramach kształtowania polityki młodzieżowej UE i krajów członkowskich. Dialog został zdefiniowany i przyjęty jako metoda konsultacji w 2010 r. i jest realizowany w cyklach powiązanych z kalendarzem prezydencji. Jego głównym celem jest aktywizacja młodzieży oraz środowisk osób pracujących z młodzieżą i na jej rzecz, tak aby ich wspólny głos, wyrażający doświadczenia, potrzeby i oczekiwania był integralnym elementem procesu budowania rekomendacji i wyznaczania priorytetowych kierunków rozwoju polityki młodzieżowej UE i krajów członkowskich. Dialog usystematyzowany został przedstawiony w kontekście demokracji partycypacyjnej i innych form dialogu społecznego prowadzonych w ramach UE, polityki młodzieżowej oraz rezultatów i rekomendacji przedstawionych w czasie polskiej prezydencji.

DIALOG JAKO DROGA TWORZENIA I KONSULTOWANIA POLITYK UE

W polityce Unii Europejskiej od lat widoczny jest proces poszerzania repertuaru działań mających na celu optymalizację podejmowanych decyzji. Generalnie możemy wskazać tu dwa równoległe trendy. Z jednej strony występują działania zmierzające do wsparcia decyzji politycznych o argumenty bazujące na badaniach naukowych, opiniach ekspertów i szeroko rozumianym monitoringu sfer których dotyczą wzmiankowane decyzje, czego przykładem jest koncepcja *evidence based policy* (Majone 1989, Davis, Nutley, Smith ed. 2001), z drugiej strony coraz szerzej otwiera się możliwość różnorodnych społecznych czy obywatelskich konsultacji, prowadzonych w najróżnorodniejszych formach. O ile narzędzia klasycznej demokracji partycypacyjnej, takie jak referendum czy obywatelska inicjatywa ustawodawcza są opisane w dokumentach konstytucyjnych UE, to brakuje przepisów wykonawczych (Uziębło 2006 : 265). Mimo tych braków, w dokumentach UE wyrażona jest w sposób klarowny wola wykorzystania dialogu społecznego jako elementu procesu tworzenia i kierunkowania polityki.

Artykuł 11 *Traktatu o Unii Europejskiej*¹ ustanawia demokrację partycypacyjną w formie ogólnoeuropejskiego referendum jako narzędzie umacniające demokratyczną legitymizację Unii Europejskiej i jednocześnie przez to jako zasadę sprawowania władzy komplementarną do demokracji parlamentarnej. Jednocześnie w tym samym artykule w ust. 1. wspomina się o konieczności zapewnienia przez instytucje unijne możliwości wypowiedzania się i publicznej prezentacji poglądów na temat wszystkich dziedzin funkcjonowania UE zarówno dla obywateli jak i wszelkiego rodzaju stowarzyszeń i innych ciał kolegialnych. W ten sposób, jak to określono w dokumencie *Towards a Structured Framework for European Civil Dialogue* (2010)², dialog społeczny zostaje określony jako jedno z głównych narzędzi tworzenia polityki i procesu podejmowania decyzji na poziomie Unii Europejskiej. Instytucje UE są zobligowane do prowadzenia otwartego, przejrzystego i ciągłego dialogu ze stowarzyszeniami i społeczeństwem obywatelskim. Artykuł 11 *Traktatu*...³ również nakłada na instytucje unijne obowiązek upewnienia się, czy organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które ucieleśniają głos i opinię społeczeństwa obywatelskiego są aktywnie zaangażowane w proces tworzenia i korekcji europejskich polityk. W ten sposób, autentyczne i długotrwałe zaangażowanie instytucji europejskich w permanentny, usystematyzowany dialog ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim jest kluczowe i fundamentalne.

POLITYKA MŁODZIEŻOWA UE – FORMA, CELE I PRIORYTETY

Młodzież, jako grupa obywateli o specyficznych potrzebach i wyjątkowym znaczeniu pojawiła się w oficjalnych dokumentach Unii Europejskiej jako przedmiot zainteresowania i wyodrębniony podmiot działań politycznych na początku lat 90. Jedną z pierwszych wzmianek, jest wskazanie konieczności podjęcia działań na rzecz zwiększenia międzynarodowej wymiany edukacyjnej młodzieży zawarte w par. 2 artykułu 149 *Traktatu z Maastricht* (1993). W ciągu kolejnych lat podejmowane były

¹ Wg numeracji obowiązującej w znowelizowanym *Traktacie*... – wcześniej Art. 8b i 8c.

² Dokument sygnowany w 2010 r. przez Europejskie Forum Obywatelskie i 16 organizacji międzynarodowych działających na rzecz propagowania uczestnictwa obywatelskiego w działaniach UE: http://www.civic-forum.fr/documents/towards_a_structured_framework_for_european_civil_dialogue.pdf [dostęp 4.12.2011].

³ Patrz – przyp. 1.

działania zmierzające do diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej młodych Europejczyków, opracowywano podstawy spójnej polityki młodzieżowej UE oraz mechanizmów i narzędzi jej wdrażania.

Polityka młodzieżowa UE jest przygotowywana na drodze podwójnego konsensusu, w trakcie debat pomiędzy przedstawicielami rządów krajów członkowskich UE oraz przy udziale szerokich konsultacji społecznych z udziałem naukowców, polityków szczebli lokalnych i regionalnych, pracowników młodzieżowych i samych młodych Europejczyków.

Choć Unia nie posiada kompetencji mogących narzucić określony model polityki młodzieżowej, jej działania skupiają się na określaniu wspólnych ram, priorytetów i koordynacji działań podejmowanych niezależnie przez państwa członkowskie. Kształt, założenia i cele polityki młodzieżowej UE zostały określone w szeregu oficjalnych dokumentów. Najważniejsze z nich to m.in. *Biała Księga Komisji Europejskiej. Nowe Impulsy dla Młodzieży Europejskiej* (2001), *Znowelizowana Europejska Karta Uczestnictwa Młodych Ludzi w Życiu Lokalnym i Regionalnym* (2003) oraz *Europejski Pakt na Rzecz Młodzieży* (2005).

Najnowszym dokumentem definiującym priorytety Unii Europejskiej w obszarze polityki młodzieżowej jest przyjęta w kwietniu 2009 r. *Strategia Młodzieżowa Unii Europejskiej na lata 2010 – 2018*. Dokument jest strategią wielosektorową i stawia sobie za cel poprawę perspektyw młodzieży poprzez lepszą jakość edukacji, zwiększenie możliwości na rynku pracy a także promocję aktywnego obywatelstwa, społecznej aktywności i solidarności. W szczególności strategia wymienia osiem obszarów działań priorytetowych dla polityki młodzieżowej Unii Europejskiej. Są to: edukacja i szkolenie, zatrudnienie i przedsiębiorczość, przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu, zdrowie i dobrostan psychiczny, kultura i kreatywność, uczestnictwo młodzieży w życiu społecznym, wolontariat oraz młodzież w świecie.

Poszczególne obszary wymienione w strategii są promowane w ramach kolejnych prezydencji krajów członkowskich Unii. Od początku 2010 roku, w ramach kolejnych prezydencji jako priorytety zostały wybrane następujące obszary: przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu młodzieży (prezydencja hiszpańska), praca z młodzieżą (prezydencja belgijska), uczestnictwo i aktywne obywatelstwo (prezydencja węgierska) oraz młodzież w świecie (prezydencja polska), kreatywność i innowacja (prezydencja duńska).

Polityka młodzieżowa UE jest wdrażana poprzez szereg działań podejmowanych na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym. Aby zapewnić im należyłą dynamikę Unia przeznacza znaczne środki finansowe na wspieranie działań na rzecz młodzieży za pośrednictwem takich agend jak Program Młodzież w Działaniu, Program Uczenie się Przez Całe Życie oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Aktywnie rozwijane są również sieci gwarantujące dostęp do wiedzy i informacji dla młodych obywateli Unii (Eurodesk). Największymi sukcesami europejska polityka młodzieżowa może poszczycić się w dziedzinach promowania mobilności, ustanawiania standardów umożliwiających międzynarodową wymianę edukacyjną, bezpośredni dialog między młodzieżą z różnych krajów UE. Choć diagnozę celów polityki młodzieżowej należy uznać za udaną, to pełna koordynacja krajowych polityk młodzieżowych jest ciągle w trakcie wdrażania, a waga przemysłowej, konsekwentnej i efektywnej polityki młodzieżowej nie jest rozpoznana w jednakowym stopniu przez wszystkie kraje członkowskie (Sińczuch 2009).

DIALOG I UCZESTNICTWO JAKO FORMA KSZTAŁTOWANIA POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ.

Od początku procesu koordynacji celów i form polityki młodzieżowej w krajach UE, podkreślano jej partycypacyjny wymiar. Polityka młodzieżowa ma służyć młodym ludziom, stwarzać im warunki optymalnego rozwoju i uczestnictwa w życiu społecznym – jednocześnie ma być mechanizmem uruchamiającym dialog społeczny między samymi młodymi ludźmi a politykami i decydentami. Stąd we wszystkich dokumentach definiujących zręby unijnej polityki młodzieżowej jak mantra powtarzane były postulaty włączenia młodzieży w proces tworzenia polityki młodzieżowej, uruchomienia dialogu społecznego i większej aktywizacji społecznej młodych.

Dlaczego kwestia włączenia młodych ludzi w proces konsultowania polityki młodzieżowej jest tak istotna? Za Denstadem (2009 : 42-43) możemy wymienić pięć głównych argumentów. Po pierwsze, młodzi ludzie nie tylko są przyszłymi obywatelami, ale są zaangażowani w życie społeczne tu i teraz

– w ten sposób posiadają oni wiedzę i kompetencje, które mogą mieć kluczowe znaczenie dla formowania i ewaluacji konkretnych rozwiązań.

Po drugie, młodzi ludzie – jak to ma miejsce w przypadku każdej innej grupy społecznej są w oczywisty sposób ekspertami w swojej własnej sprawie, oferują unikalną perspektywę i jedyną w swoim rodzaju refleksję.

Po trzecie, angażując młodych ludzi w proces tworzenia i konsultacji polityk buduje się ich społeczne zaplecze, które może pozytywnie wpłynąć na wdrażanie przyjętych rozwiązań.

Po czwarte, młodzież jest wyjątkową częścią społeczeństwa i nie można jej porównywać z innymi tzw. "grupami interesu", zwłaszcza tworzącymi się wokół kryteriów ekonomicznych, takich jak produkcja, lobby zawodowe czy związkowe. Młodzi ludzie są młodymi tylko czasowo – z nich wywodzą się będą przedstawiciele wszystkich "dorosłych" grup społecznych, zatem młodzież jest w naturalny sposób wewnętrznie różnorodna i niekoniecznie posiada jeden cel czy spójny zestaw priorytetów. W porównaniu z tradycyjnymi socjoekonomicznymi grupami interesu, jest grupą wyjątkowo liczną – jej udział w populacji krajów UE waha się w przedziale 20-25% (EU Youth Report 2009 : 9).

Po piąte wreszcie, szereg międzynarodowych dokumentów, przyjętych i ratyfikowanych przez większość krajów – czy to UE, czy nawet członków ONZ⁴ w wyraźny sposób obliguje państwa-sygnatariuszy do umożliwiania dzieciom i młodzieży partycypacji w decyzjach politycznych. Przykładowo *Europejska Karta Uczestnictwa Młodzieży w Życiu Regionalnym i Lokalnym* przyjęta w 2003 roku przez Kongres Europejskich Samorządów Lokalnych i Regionalnych i w 2006 roku uznana jako rekomendacja przez Komitet Ministrów Rady Europy m.in. podkreśla, iż uczestnictwo młodych ludzi w życiu społecznym i politycznym powinno być integralnym elementem polityki proobywatelskiej, wszystkie polityki sektorowe powinny w szczególności sposób odnosić się do młodzieży, a uczestnictwo młodych w życiu społecznym i politycznym powinno mieć na tyle zróżnicowane formy aby zapewnić udział również młodym osobom ze środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem (Denstadt 2009: 44).

DIALOG USYSTEMATYZOWANY – SPECYFIKA METODY

Dialog usystematyzowany (*structured dialogue*) jest jedną z form dialogu obywatelskiego, który to proces ma zapewnić udział obywateli UE w kształtowaniu priorytetów i rozwiązań polityk UE. W kontekście polityki młodzieżowej⁵ dialog usystematyzowany jest narzędziem mającym ułatwić komunikację między młodzieżą z krajów członkowskich UE, a osobami i instytucjami kluczowymi dla formułowania podstaw i wymiarów polityki młodzieżowej.

W chwili obecnej europejski dialog obywatelski, którego dialog usystematyzowany stanowi szczególny przypadek może występować w trzech uzupełniających się formułach⁶. Pierwsza z nich to dialog pionowy (*vertical dialogue*), który odbywa się między reprezentantami społeczeństwa obywatelskiego a przedstawicielami władz ustawodawczych i wykonawczych, drugi, tzw. dialog transwersyjny (*transversal dialogue*) to usystematyzowany, regularny i ciągły dialog między organizacjami obywatelskimi a instytucjami Unii Europejskiej, wreszcie trzeci – dialog poziomy (*horizontal dialogue*) oznacza proces wymiany opinii, informacji i wspólne uzgadnianie tez dotyczących kierunków i priorytetów rozwoju UE i jej polityk między organizacjami społecznymi.

⁴ W artykule 12 *Konwencji Praw Dziecka ONZ* znajdujemy zapisy dotyczące konieczności zagwarantowania dzieciom możliwości swobodnej ekspresji ich opinii i poglądów zwłaszcza odnośnie kwestii które je dotyczą, jak również postulat pełnoprawnego, uwzględniającego możliwość zabrania głosu i wyrażenia własnej (pośrednio) opinii uczestnictwa dzieci w procedurach sądowych, administracyjnych itp.

⁵ Podstawowe informacje nt. dialogu usystematyzowanego (*structured dialogue*) za: http://ec.europa.eu/youth/youth-policies/structured-dialogue_en.htm [dostęp 01.12.2011].

⁶ Więcej w: *Towards a Structured Framework for European Civil Dialogue* : http://www.civic-forum.fr/documents/towards_a_structured_framework_for_european_civil_dialogue.pdf, s. 3 [dostęp 4.12.2011].

Założenia, cele i ramy dialogu usystematyzowanego prowadzonego w obszarze priorytetów, celów i narzędzi polityki młodzieżowej są opisane w następujących dokumentach UE:

1. *Komunikat Komisji Europejskiej, Plan D: dla demokracji, debaty i dialogu*⁷, w którym definiuje się proces komunikacji instytucji UE ze społeczeństwem jako dialog i dwustronną wymianę opinii i informacji oraz podkreśla się priorytetowe znaczenie zaangażowania młodzieży w tenże dialog.
2. Rezolucje Rady Ministrów krajów UE ds. Młodzieży z lat 2005-2007⁸, począwszy od rezolucji z 2005 roku, w której po raz pierwszy określono potrzebę usystematyzowanego dialogu dotyczącego młodzieży i jej sytuacji, jako kluczowych partnerów wskazując młodych ludzi i organizacje skupiające młodzież, naukowców i badaczy młodzieży oraz polityków.
3. *Traktat Lizboński*, który w artykule 16⁵ głosi potrzebę zachęcania młodych ludzi do większego zaangażowania w życie polityczne i społeczne
4. *Rezolucja Rady UE na temat Znowelizowanych Ram Współpracy Europejskiej w Obszarze Młodzieży 2010 – 2018*⁹, w której wprost zapisano rolę dialogu usystematyzowanego jako narzędzia mającego gwarantować, że głos młodych ludzi będzie brany pod uwagę przy kształtowaniu priorytetów polityki młodzieżowej.

Usystematyzowany dialog, jako narzędzie konsultacji priorytetów polityki młodzieżowej UE został uruchomiony wraz z początkiem prezydencji hiszpańskiej 1.01.2010 r.¹⁰ Wcześniej młodzi ludzie, organizacje i eksperci spotykali się w trakcie spotkań, debat i konferencji¹¹ odbywających się podczas prezydencji danego kraju. W trakcie ich trwania delegaci poszczególnych krajów członkowskich wypracowywali rekomendacje w sprawach dotyczących młodzieży. Aby zwiększyć reprezentatywność i udzielić głosu szerszej grupie młodych, zdecydowano, że głosy i opinie prezentowane podczas spotkań międzynarodowych powinny być efektem wcześniejszych krajowych konsultacji, dyskusji również przy użyciu takich narzędzi jak sondaże czy ankiety.

Dialog usystematyzowany opiera się o szereg reguł. Jest on podzielony na cykle i rundy powiązane z kalendarzem prezydenckim. Cykl odpowiada 18 miesiącom trio prezydencji, a runda to pół roku – okres sprawowania przewodnictwa w Radzie UE przez dany kraj. Każdy z cykli opiera się o temat przewodni, a każda runda o temat szczegółowy. Tematem ogólnym cyklu trio: Polska-Dania-Cypr jest „Uczestnictwo młodzieży w życiu społecznych i demokratycznym Europy”, temat polski to młodzież w świecie, zwłaszcza w kontekście wschodniego wymiaru mobilności.

Przebieg procesu konsultacyjnego w ramach dialogu usystematyzowanego jest koordynowany przez specjalnie powoływany Komitet Sterujący, ściśle współpracujący z m.in. Europejskim Forum Młodzieży, Radami Młodzieżowymi i innymi organizacjami reprezentującymi młodzież na poziomie krajowym i regionalnym. W krajach członkowskich dialog koordynowany jest przez Krajową Grupę Roboczą – w jej skład wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej, Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych oraz Narodowej Agencji Programu „Młodzież w działaniu”, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych i badacze młodzieży. Komitet Sterujący koordynujący dialog usystematyzowany na poziomie UE, organizuje przynajmniej cztery razy w roku spotkania, w których biorą udział przedstawiciele Europejskiego Forum Młodzieży, Krajowych Grup Roboczych z krajów trio prezydenckiego (również z krajów kolejnego trio) oraz reprezentanci Komisji Europejskiej. W ramach spotkań monitorowany jest przebieg działań podejmowanych w ramach dialogu, służą one koordynacji, ewaluacji i dokonywaniu niezbędnych zmian. Należy podkreślić, że metodologia prowadzenia konsultacji pozostaje w gestii krajów członkowskich i różni się ona nieraz w dużym stopniu między poszczególnymi państwami. Niektóre Krajowe Grupy Robocze organizują ogólnokrajowe sondy, badania ankietowe, cykle dyskusji, podczas gdy inne preferują studia i analizy dokonywane przez grupy ekspertów¹².

⁷ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. „The Commission’s contribution to the period of reflection and beyond: Plan D for Democracy, Dialogue and Debate” [SEC(2005) 985 final doc. 11547/05].

⁸ OJC292,24.11.2005, p.5., OJC2977.12.2006, p.6., Doc.12772/07 (COM(2007) 498 final).

⁹ Council Resolution on the Renewed Framework for the European Cooperation in the Youth Field OJ C 311, 19.12.2009.

¹⁰ Report from General Secretariat of the Council to: Permanent Representatives Committee on the Council Resolution of the Council and of the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council on the structured dialogue with young people on youth employment, Doc. 8664/11 JEUN 19 SOC 313(2011).

¹¹ Tzw.: „Youth Events”.

¹² Konsultacje w ramach dialogu usystematyzowanego, jakkolwiek preferują udział młodzieży, to nie wykluczają udziału osób pracujących z młodzieżą i na jej rzecz, jak również badaczy, ekspertów a nawet polityków – zwłaszcza ze szczebla lokalnego.

W czasie trwania polskiej prezydencji konsultacje prowadzone były wielotorowo¹³. Dużą część zadań realizowały organizacje skupione w Polskiej Radzie Organizacji Młodzieżowych. Organizowano spotkania, debaty, grupy dyskusyjnych oraz sondaże. W sumie w konsultacjach wzięło udział blisko dwa tysiące osób, co stanowiło blisko jedną szóstą ogółu młodzieży biorących udział w konsultacjach we wszystkich krajach UE (12 tysięcy osób). Rekomendacje wypracowane w trakcie polskiej prezydencji przedstawiono na Unijnej Konferencji w Warszawie w dniach 5–7 września 2011 r.

DIALOG USYSTEMATYZOWANY – WYNIKI KONSULTACJI I REKOMENDACJE

Każdy cykl dialogu usystematyzowanego z młodzieżą kończy się przyjęciem rekomendacji dotyczących postulowanych kierunków rozwoju i priorytetowych obszarów działań w ramach polityki młodzieżowej. Rekomendacje te są podsumowaniem informacji zebranych w ramach trzech rund prezydenckich. Jakie są najważniejsze rezultaty dotychczasowych konsultacji? Jaki komunikat został przekazany ze strony biorących udział w procesie dialogu usystematyzowanego młodych ludzi i ekspertów do polityków podejmujących decyzje i wpływających na kształt polityki młodzieżowej?

Pierwsza faza konsultacji zakończyła Europejska Konferencja Młodzieżowa w Warszawie. W jej trakcie delegaci przedstawili rekomendacje w obszarach mobilności i współpracy pomiędzy młodzieżą z krajów UE i krajów sąsiedzkich, zwłaszcza z obszarów Europy wschodniej i Kaukazu bazujące na rezultatach krajowych konsultacji. Zostały one uporządkowane w siedmiu obszarach¹⁴.

1. Aktywizacja międzynarodowej współpracy młodzieży z krajami spoza UE (motywacje)
2. Wartość współpracy międzynarodowej młodzieży (uświadomienie znaczenia)
3. Dostęp do informacji jako podstawa efektywnych działań w obszarach mobilności i współpracy międzynarodowej (informacja)
4. Likwidacja barier i przeszkód we współpracy młodzieżowej krajów UE i spoza UE (usunięcie problemów instytucjonalnych)
5. Programy na rzecz wsparcia mobilności młodzieży (narzędzia wsparcia)
6. Działania na rzecz poprawy umiejętności, kompetencji i zdobywania doświadczeń w obszarze dialogu międzykulturowego (wzrost kompetencji)
7. Poprawa jakości uczestnictwa młodzieży w życiu demokratycznym w Europie (uczestnictwo i partycypacja)

Jako największe bariery stojące na przeszkodzie pełnego udziału młodych ludzi z krajów Europy Wschodniej i Kaukazu w unijnych programach młodzieżowych, stypendialnych, wolontariackich i wymianach młodzieży zdefiniowano skomplikowane procedury aplikacyjne i wysokie kryteria np. dotyczące kompetencji językowych – często trudne do spełnienia w realiach krajów regionu. Wśród najaktywniej wyrażanych postulatów było zniesienie opłat i ułatwienie procedur przyznawania wizy Schengen dla młodzieży z krajów sąsiedzkich UE. Zaproponowano również utworzenie przez Unię Europejską „Funduszu Solidarności”, z którego finansowany byłby udział we współpracy międzynarodowej młodzieży z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz działania na rzecz ułatwienia młodym ludziom z Europy Wschodniej i Kaukazu nauki języków, szczególnie poprzez szkolenie nauczycieli z tych krajów.

Wśród licznych rekomendacji możemy znaleźć postulaty min. dotyczące wspierania konkretnych mechanizmów i rozwiązań w ramach mobilności wirtualnej (np. e-twinning) jako równoległego kanału zdobywania doświadczeń i wspierania mobilności i współpracy młodzieży. Podkreślono również znaczenie promocji sprawdzonych narzędzi demokratyzacji i dialogu i udostępniania ich również społeczeństwom krajów sąsiedzkich UE. Wiele postulatów dotyczyło wzmocnienia jakości par-

¹³ Informacje o przebiegu dialogu w trakcie polskiej prezydencji za stroną internetową Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych: <http://www.prom.info.pl/projekty/dialog-usystematyzowany/czym-jest-d-u/> [dostęp 30.11.2011].

¹⁴ Informacje o konsultacjach za: *Joint recommendations. EU-Youth Conference of the Polish Presidency, Warsaw 05-07.09.2011.* http://www.men.gov.pl/images/stories/pdf/Joint_recommendations_-_Polish_Presidency_EU-Youth_Conference.pdf [dostęp 8.12.2011] oraz http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=2483%3Amodzie-i-wiatq-blisza-wspopracz-modziez-z-unii-europejskiej-i-krajow-ssiadujcych&catid=106%3Amodzie-i-zagranica-aktualno-ci&Itemid=258 [dostęp 9.12.2011].

tycypacji młodzieży w procesach decyzyjnych dotyczących polityki młodzieżowej, obejmują one m. in. rekomendacje dotyczące włączania różnorodnych organizacji i środowisk do procesów dialogu usystematyzowanego, np. poprzez zapewnienia środków dla organizacji młodzieży zagrożonej wykluczeniem, marginalizacją czy niezrzeszonej w organizacjach.

Sformułowane podczas konferencji wnioski i rekomendacje posłużyły do przedstawienia rekomendacji dla Ministrów Edukacji państw Unii Europejskiej uczestniczących w pracach Rady ds. Młodzieży, Edukacji i Kultury. Rekomendacje nie są dokumentem wiążącym dla Rady, lecz stanowią ważny głos w debacie dotyczącej kształtu polityki młodzieżowej UE.

Powstaje pytanie o wartość tych konsultacji – o to czy wnoszą sobą jakąś wartość dodaną – innymi słowy czy mają potencjał do przekształcenia polityki młodzieżowej w kierunku jeszcze większej efektywności i dopasowania do potrzeb młodzieży? Wydaje się, że mechanizm dialogu usystematyzowanego może spełnić ważne zadanie pod warunkiem systematycznego monitoringu i ewaluacji jego działania. Przede wszystkim powinny być prowadzone prace monitorujące wykorzystanie rekomendacji i postulatów w politykach młodzieżowych UE i krajów członkowskich. Po drugie, należy analizować mechanizmy dialogu i konsultacji pod kątem ich reprezentatywności zwłaszcza wobec środowisk młodzieży niezrzeszonej w organizacjach, pochodzących ze środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem lub z innych przyczyn pozostających na marginesie życia społecznego czy obywatelskiego. Kolejnym krokiem wydaje się być praca nad mechanizmami uczestnictwa idącymi w kierunku demokracji partycypacyjnej – europejskiego referendum młodzieżowego lub innych tego typu działań generujących wiążące rekomendacje dla instytucji europejskich w których gestii leży określanie priorytetów działań na rzecz młodzieży.

BIBLIOGRAFIA (POZYCJI DRUKOWANYCH):

- Denstad F.Y., 2009, *Youth Policy Manual. How to develop a national youth strategy*, Council of Europe Publishing.
- Majone, G. 1989, *Evidence, Argument and Persuasion in the Policy Process*, Yale University Press, New Haven.
- Pawson, R. 2006, *Evidence-based Policy: A Realist Perspective*, Sage, London
- Davies, H.T, Nutley, S.M. and Smith, P.C. (red.) 2000, *What Works? Evidencebased Policy and Practice in Public Services*, Policy Press, Bristol.
- Sińczuch M., "Polityka młodzieżowa jako odrębny obszar działania Unii Europejskiej" w: *Studia BAS (Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu)*, nr 2 (18) 2009, s. 147 -173.
- Uziębło P. 2009, *Demokracja Partycypacyjna. Wprowadzenie*, Centrum Badań Społecznych, Gdańsk.